Štev. 20. V Ljubljani, dne 24. aprila 1907. Leto I.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROCNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Vprašanje ljubljanske okolice.

„Nova Doba“ se je z veliko vnemo lotila gospodarskega vprašanja na Dolenjskem in to je prav in potrebno, zakaj skrajni čas je, da bi prišla ravno v ta, gospodarsko tako uničeni in za gospodarstvo tako ugodni del naše domovine nova doba. Gospodarsko vprašanje je na Dolenjskem bolj kot drugod že nekaj let zahtevalo odgovora in izogibali so se tega vsi. Videli so pogin, videli so, da gre voz nizdolu, a to za narod vnetih ljudi ni moglo vznemirjati. Danes stoji pred nami to vprašanje s kričečimi očmi in ne smemo se bati, pogledati vanje. Dolžnost naša je, obstati pred njim ter odgovoriti. Politiki slovenski so pustili to vprašanje, da je ostalo nerešeno, ni moglo škodovati doslej njim, imeli so celo s tega svoj dobiček, n. pr. klerikalci in njih gospodarska organizacija. Ustrašili pa so se ga kmetje tako, da so pred njim pobegnili. Kam? Najbližje je bilo v Ameriko. Ako smo čitali dan za dnem v slovenskem časopisju, da je danes 40, 50, 60 ali 100 Slovencev odšlo v Ameriko, ni to vznemirjalo nikogar. Izseljenci so bili po večini Dolenjci. Pobegnili so pred težkim vprašanjem, ki ga sami niso mogli rešiti, oni pa, ki je bila njih dolžnost odpomoči težkim razmeram, se niso zganili. Iz izseljevanja, ki še danes ni doseglo svojega vrhunca, zakaj vrši se še vedno skoraj v istem številu, je sledilo dvoje. Prvič je gospodar izgubil delavne moči, delavec se je podražil, obenem je padala cena pridelkom — torej je šlo gospodarstvo nazaj — in ta proces se vrši še danes — domačije propadajo. Drugič denar, ki je prihajal iz Amerike, je mašil stare rane, stare dolgove, in kar je rešil, rešil je le za nekaj časa, zato je n. pr. gospodar, ki je bil nekaj let v Ameriki in si prihranil nekaj tisoč ter se vrnil domov v nadi, da bo poslej lahko gospodaril, moral čez par let zopet pobegniti pred neizogibnim poginom. Kdor se je vrnil drugič tja, se ni vrnil več domov ter se je stalno naselil v Ameriki. Da se je moral vrniti, je bil vzrok to, ker se razmere doslej niso spremenile, ker je denar, položen v zemljo, hitro pošel in ni nesel zahtevanih obresti. Zakaj ne? Ker ni bilo pravega gospodarstva. Pravega gospodarstva pa ni bilo, ker še ni bilo rešeno gospodarsko vprašanje in ga niti amerikanski denar, niti vrnivši se amerikanci niso mogli rešiti. Kar se danes še bori na Dolenjskem med življenjem in smrtjo, je zapisano vse poginu, ako se ne reši kmalu gospodarska kriza. Naloga gospodarske stranke in organiziranih gospodarjev je torej, rešiti to vprašanje. — Vzroki propadanju gospodarstva na Dolenjskem so dvojni: zunanje razmere, ki se ima z njimi boriti kmet, ki teh razmer ne pozna (in ne pozna jih še danes, zakaj on ne ve, zakaj propada) in notranje razmere, razvada ljudstva, neizobrazba, hlapčevstvo. Urediti zunanje razmere tako, da bi mogel priden gospodar izhajati na svoji zemlji, to je bila dolžnost ljudskih zastopnikov. Oni tega do danes niso izpolnili in kakor se kaže ne bodo izpolnili. Izpremeniti notranje razmere v deželi, je bila dolžnost prosvete, gospodarske izobrazbe. To se je opustilo, marsikje celo onemogočilo od gotove strani in danes se to maščuje na ljudstvu. Prepuščajoč prvo vprašanje drugi priliki, dotaknem se danes samo druge točke, ker je važna za najbližje čase. Dolenjec je delavna sila, zmožen velikega napora in tudi težkega trpljenja. To kaže ne samo borenje in trdo delo onih gospodarjev, ki se niso ustrašili in še danes vstrajajo na svojih posestih, boreči se z velikimi ovirami za obstanek, ampak o tem priča tudi dobro ime, ki so ga dobili kot delavci v Ameriki; nenavadna pridnost in delavnost se opaža posebno pri gospodarjih, ki so se vrnili iz Amerike domov; zdi se, kakor da so dobili tam ono čez vse potrebno prepričanje: pomagaj si sam, zaupaj samemu sebi. Gospodarski propad dežele torej ne leži v lenobi telesni, ampak v duševni. Dolenjca karakterizirajo nekatere posebne lastnosti, izmed katerih se najbolj odločno kaže vesela, tuintam lahkomiselna sanjavost, polna lepih svetov in pokornost, da, skoraj hlapčevstvo do višje volje. Oboje je podedoval, pustili so mu to časi za spomin. Veliko gibanje prejšnjih stoletij, zgodovina preteklosti je šla čez njegovo zemljo; rodilo se je mnogo bajk in povesti, hotelo se mu je sanjati o lepih časih; hlapčevstvo pa so mu počasi vbili v glavo, dasi se ga je dolgo branil. Bolj ko propada gospodarstvo, bolj raste hlapčevstvo. Ni se manjkalo včasih med Dolenjci upornega duha, danes je izginil popolnoma; čuti, da je odvisen.

Ko so bili torej še stari časi, je Dolenjec še dobro shajal z vsemi svojimi lastnostmi, lahko je sanjal in pripovedoval, o čemer je hotel, hlapčeval je „gospodu“ in gospodi. Ko pa se je rešil iz grajske sužnosti, je mislil celo, da so prišli lepi časi. Ni videl, da so odpravo tlake in desetine prinesli časi seboj, da so pa isti časi prinesli tudi še marsikatero drugo izpremembo. To je bilo čas pomisliti, a ni pomislil. Postal je samostojen, a ni videl, da prihajajo s časom že nove sile, ki ga uničijo in pahnejo v novo še hujšo sužnost. In tako so nekoč resni časi dobili veselega sanjavega Dolenjca prepevajočega ob kupici vina, prerokujočega o starih časih. In poslej se je začela z dobrim Dolenjcem težka tragedija. Izginil je ves stari lepi svet, ki je sanjal o njem in začutil je, da je prišlo v deželo nekaj novega, težkega. To je bilo gospodarsko vprašanje.

Napravil je popolnoma svoji naturi primerno: pobegnil je v Ameriko. Ko pridejo nad človeka, ki ni vajen pečati se s težkimi vprašanji, težki časi, pobegne sam pred seboj, napije se, ali karkoli — ugibati noče, kako bi bilo prav, rajše se ubije. To težko Dolenjčevo situacijo (položaj) pa so izrabljali tisti, ki so ga imeli rešiti: obljubljali so mu zlate gradove, slepili so ga v obljubami, napajali so ga z vinom, mamili so ga s prijaznostjo (Dolenjec je zelo zaupna duša) in kjer to ni pomagalo, so porabili njegovo hlapčevstvo, duševno in materijelno. Bil jim je dolžan ali drugače odvisen od njih, kjer pa še tega ni bilo, so pritiskali na njega „gospodje“, pretili so mu s peklom in — hlapčevska duša se je vdala. Dolenjec ni vedel niti kaj voli, ne kako voli, ne zakaj voli, vedel je samo, da voli, kakor so „gospod“ rekli. Kam je pripeljalo, to vidimo danes. Hlapec-Dolenjec dela po Ameriki, ali pa se ubija po svojem napol razpalem gospodarstvu. Občine z nezavednimi, nezmožnimi občinskimi zastopi se ne znajo boriti proti — izkoriščanju. Dolenjec je padel v veliko sužnost. Ne mislim te Dolenjske, katere sliko sem hotel v splošnem tu podati, kje daleč tam ob Krki; začne se ta zemlja takoj okoli Ljubljane, morda bliže nego si mislimo sami. Zapadni del ljubljanske okolice in severni del, torej kar spada h Gorenjski, je gospodarski mnogo na boljšem nego del, ki se začne z ljubljanskim barjem. In takoj v ta del se je vsedel kot kandidat general klerikalne politike, vodja takozvane Slov. ljudske stranke. Kam so klerikalci in drugi politiki pripeljali dolenjsko zemljo, to vidijo Dolenjci najbolj sami. Hočejo-li iti še nadalje v boj za rimski klerikalizem in za Šusteršičevo osebo namesto za sebe — je to njihova stvar. Kdor leze sam v pogubo, tega je težko rešiti. Ubogo ljudstvo, trpeče v najhujših razmerah naj rešuje bogate doktorje, da morejo po Dunaju uganjati svojo rimsko politiko. Kaj je Šusteršiču mar ljubljanska okolica, kaj Dolenjska? On ima drugih opravkov preveč.

LISTEK.

Dve leti pri Čukčih in Korjakih.

Potopisna črtica. J. Enderli.

II.

Na potu v Vladivostok. — Razvijajoča se trgovska luka. — Dva meseca v ruskem obmejnem mestu.

Iz Vladivostoka na daljni ruski meji je imela odriniti naša ekspedicija. Tu naj so se zbrali člani te ekspedicije, ki so prihajali res iz vseh delov sveta.

Proti koncu marca leta 1900. zapustim na lloydovem parniku italijansko luko Genuo. Vozil sem se preko Hongkonga v japonsko mesto Nagasaki, odkoder sem dospel po vožnji štirih dni v Vladivostok.

Vladivostok je še popolnoma novo mesto. Razvijati se je pričelo zlasti izza japonsko-kitajske vojske, ko je Rusija spoznala važnost te luke in jo spremenila v bojno pristanišče. Mesto samonasebi ima eno najbolj naravnih pristanov na celem svetu. Ker leži luka v globoko zarezani zajedi, v katero vodi le prav ozek vhod, zato je zlasti za vojne namene prikladna. Edino neprijetno je, ker zamrzne po zimi morje daleč okrog Vladivostoka, tako da morajo prezimiti ruske bojne ladje v kakem japonskem pristanu; najrajši v Nagasakiju. Zdaj so dobili, kakor znano, Rusi luko Port Artur* v najem, kjer morje nikdar ne zamrzne. Tudi je Port Artur mnogo bliže Pekingu in omogoča tudi večji vpliv Rusiji v Mandžuriji kakor Koreji. Pred nedolgo so ustanovili Rusi blizu Port Arturja še novo mesto Dalnij, ki se mu obeta najlepši razvoj.

Rast Vladivostoka in silno povečanje tega mesta v zadnjih par letih ne more iti več dolgo v tej meri naprej. Mesto se je pač razvilo tako presenetljivo vsled zidanja velike prekosibirske železnice in vsled velikih vojnih priprav Rusije na Daljnem Vzhodu. Vse polno vojaštva, uradnikov, inženerjev itd. je moralo potovati v te kraje in za njimi se je vsula cela vrsta srečo iščočih ljudi. Kdor pride v prvič v Vladivostok in pričakuje kako majhno provincialno mesto, ga jako preseneti to mednarodno vrvenje in živahnost, ki spominja uprav na velikomestnost, dasi ima Vladivostok primeroma majhno število prebivalstva. Na prvi pogled se mora zdeti vsakomur nerazumljivo, da je mogoče v kakem mestu, ki ničesar ne producira, ampak se peča samo s prodajanjem evropskih izdelkov, tako veliko bogastvo, ki se kaže najprej na razkošnem življenju posameznikov, na splošni draginji, na visokih mezdah itd. Toda kmalo je opaziti, da prihaja vse to bogastvo iz žepov uradnikov, oficirjev, inženerjev itd. Da ni razen tekočega denarja dosti kapitala, nam izpričuje dejstvo, da obrestujejo hranilnice in drugi denarni zavodi svoje vloge po 6 ½ % in posojujejo po 10 %.

Vsega prebivalstva bo okrog 35.000 duš, od teh je Kitajcev in Korejcev kakih 12.000, Japoncev 3000, ostali pa so Rusi in Evropejci najrazličnejših narodnosti.* Izmed inozemcev je največ Nemcev. Tudi največja trgovina je v nemških rokah. Svoje uslužbence si naročuje ta tvrdka iz Nemčije. Njena lastnika Kunst in Albers sta bila svoj čas dva uborna hamburška rokodelca. Pred 20 leti sta se izselila na Vzhod in pričela s špekulacijami. Pridobila sta si kmalu velik vpliv na trgovino v Sibiriji, kamor sta odprla pot nemški produkciji. Ta tvrdka ima zdaj v svoji lasti več ladij, ki oskrbujejo ves promet med Vladivostokom in Port Arturjem; ima svoje banke in svoje agenture po vseh važnejših parniških in transportnih podjetjih; ima velika skladišča in trgovine, kjer je dobiti vse, kar si le kdo misliti more. Seveda pred vsem polno nemške robe. Nevarni konkurenti so ji nastali v zadnjem času razni ruski, amerikanski in nemški podjetniki, ki so se pričeli kaj krepko razvijati. Trgovcev in delavcev je pa največ kitajskih, ki prodajajo svoje blago kakor svojo delavsko moč mnogo ceneje nego Evropejci.

Kakor že omenjeno, tvorijo mestno prebivalstvo izvečine uradniki, oficirji, dosluženi vojaki, sem izseljeni

* Ta potopis je spisan pred izbruhom rusko-japonske vojske. — Iz tega se obenem tudi spozna velika važnost Port Arturja.

* V Vladivostoku se nahaja tudi dvoje čeških društev. Eno izmed teh je vladovostoški — „Sokol“. Ured.

Drugi kandidat je Petrič, socialni demokrat. Dobil bo svoje glasove med delavstvom, med kmeti jih bo našel le malo, kajti narodno gospodarsko vprašanje je v največjem nasprotstvu z internacijonalno socialno demokracijo; agrarnega vprašanja se pa socialna demokracija sploh še lotila ni.

Torej niti eden niti drugi kandidat ne odgovarja našim razmeram. Dolžnost gospodarjev ljubljanske okolice bi bila, postaviti iz svoje srede za kandidata moža, ki bi hotel rešiti naše vprašanje, gospodarsko vprašanje, kajti to je vprašanje sedanjosti. Velika večina volilcev ljubljanske okolice more torej biti proti klerikalnemu kandidatu in istotako — razen delavstva — proti soc. demokratu. Čas je, da se zavemo, da je naše vprašanje gospodarsko vprašanje, da to vprašanje kriči po rešitvi, da zahteva odgovora in rešiti ga moramo mi, ne prepuščajmo ga ljudem, ki ga niso rešili in ga — naj še tako obljubljajo — ne bodo rešili.

Kranjska hranilnica in slovenski vlagatelji.

Zopet leži pred nami letni zaključek imenovanega zavoda za leto 1906. V sredini bele Ljubljane je še danes toli predrzen denarni zavod, ki izda letni zaključek v popolnoma nemškem jeziku brez ozira na naše slovenske zahteve.

Že lansko leto smo poudarjali, da je „Kranjska hranilnica“ denarni zavod, ki ima najmanj $^5/_6$ slovenskih vlog, in smelo trdimo, ko njen računski zaključek pregledamo, da je to največji narodni gospodarski madež bele Ljubljane in slovenskega naroda na Kranjskem. Povsod tam, kjer imajo Nemci denarne zavode na slovanskem ozemlju izdajajo letne zaključke in poročila vsaj v obeh deželnih jezikih, le ta zavod, ki je glede na vloge takorekoč slovenski, do danes še ni uvidel te potrebe. Da je temu kriva veliko naša brezbrižnost in nedelavnost osobito pa tako odurni in tako daleč segajoči politični boji med „Slovenskim Narodom“ in „Slovencem“, oziroma narodno-napredno in klerikalno stranko, razvidimo iz tega, da ta dva časopisa ne najdeta prostora in tudi časa ne, da bi nam pojasnila germanizatorsko tendenco tega denarnega zavoda v Ljubljani. Da tega ne uvidijo merodajni faktorji obeh strank se nam zdi nekoliko čudno in bode pač potrebno iste na drugi strani opozoriti na njih dolžnosti.

Dolgo časa smo prizanasali „Kranjski hranilnici“, misleč, da bode delal ta zavod v korist kranjski deželi in njenemu prebivalstvu osobito svojim slovenskim kmetskim vlagateljem.

Kakor pa razvidimo iz letošnjega zaključka, hodi ta zavod pot ponemčevanja in nemškega nacionalizma. Letošnje podpore, ki jih je razdelil ta zavod, nam jasno pričajo, da je „Südmarka“ nedolžno društvo napram temu denarnamu zavodu. kar se tiče ponemčevalnih podpor za Kranjsko. Poglejmo torej njen lastni izkaz podpor:

Tu vidimo, da je podelil podpore različnim katoliškim društvom, in sicer onim, ki so v slovenskih rokah malenkostne do 200 K, a onim, ki so v nemških do 2000 K. Opozarjamo tukaj v prvi vrsti našega škofa na ta zavod, to pa zaraditega, ker je on eden izmed prvih, ki skrbi, da se različno cerkveno premoženje in ustanove naše plodonosno nalagajo v tem denarnem zavodu. Ti dični naš cerkveni vladika, tu najdemo to-le podporo: „Dem evangelischen Frauenvereine in Laibach“ 2000 K! Ali ni to indirektno podpiranje potestantizma na Kranjskem?

Med podporami različnim nemškim šolam na Kranjskem dobimo 2000 K za nemške visokošolce, na Kranjskem, dočim slovenski niso dobili nobenega vinarja podpore. Tu opozarjamo naše visokošolce, da priprostemu ljudstvu o počitnicah razlože pomen denarnih zavodov na polju narodnega gospodarstva.

Nadalje pridemo na ono točko, kjer je ta zavod v polni luči pokazal značaj nemškega nacionalstva na Kranjskem. Tu dobimo v namenu ponemčevanja podpore:

„Nemškemu šolskemu kuratoriju v Ljubljani“ za vzdrževanje nemških šol v Ljubljani 18.000 K, to seveda v prvi vrsti za Hans Huthov zavod, to priznano gnezdo ponemčevanja naših deklic. Dalje istemu za zidanje nemške šole na Jesenicah 15.000 K. Tu imamo priliko opozarjati Slovence na grozoviti boj med liberalci in klerikalci na Jesenicah in Nemci hite tu zahrbtno z različnimi nemškimi šolami, da čim prej ponemčijo deco v tem zanje z ozirom na industrijo in križišče železnic tako važno točko. Saj vedo, ako Jesenice in okolico povsem ponemčijo, da je še naša Gorenjska izgubljena za Slovence.

Nadalje moramo ožigosati, da „Kranjska hranilnica“ našo starodavno Šiško nazivlje z novo spakedrano besedo „Schönau“.

Toda idimo dalje. Pričakoval bi vsak vsaj to od zavoda kakor je „Kranjska hranilnica“, da bo dal podporo nepristransko kulturnim zavodom na Kranjskem. Toda tudi tu se vsak britko moti, kdor to misli. Dokaz temu ta-le:

Podpora „Glasbeni Matici“ 400 K, a „Philharmoničnemu društvu“ v celem 23.700 K.

Vsakega godbo in petje ljubečega Slovenca mora pač globoko zadeti, ko vidi, da ta zavod niti za našo dično „Glasbeno Matico“, ki skrbi le za glasbeno prosveto med nami, ne najde njej primerne podpore.

Bilo bi odveč popisovati nam ta kulturni zavod, ki skrbi le za glasbeno izobrazbo in petje. Ravno sedaj pripravlja pevski zbor „Glasbene Matice“ svetovno znani Verdijev „Requiem“ za koncert. To je delo, ki ga ne čuje niti občinstvo največjih svetovnih mest, katerih glasbeni zavodi imajo drugačne zaslombe in podpore nego „Glasbena Matica“. Toliki požrtvovalnosti bi pač lahko zavod kakor je „Kranjska hranilnica“ naklonil drugačno podporo nego 400 K, osobito ko njeni slovenski vlagatelji lahko z upravičenostjo to zahtevajo.

Z ozirom na navedene podatke pa vprašamo tebe slovenski duhovnik, tebe slovenski trgovec in obrtnik, ali te nič ne zadene v narodno misleče srce, ko pogledaš ta računski zaključek in najdeš tu razdeljene podpore različnim ponemčevalnim društvom in zavodom?

Slovenski kmet, ali te nič ne zadene, ko prejmeš računski zaključek v tebi popolnoma neumljivem jeziku? — Ali bode sploh Slovenec nosil svoj denar v ta denarni zavod?

Marsikdo bode rekel, da je denar tu najbolj varno naložen! Mi pa trdimo, da imamo slovenske denarne zavode, katerih vloge so še varnejše naložene nego v „Kranjski hranilnici“ in teh je večje število, kakor: mestna hranilnica v Ljubljani, Kranju, Kamniku, Novem mestu, Radovljici, Krškem, Idriji, katerim denarnim zavodom daje dotična mestna občina poroštvo za vloge z zastavo svoje davčne moči. To je poroštvo, ki izključuje vsako izgubo vlagatelja. Tu opozarjamo na te zavode tudi izven kranjsko slovensko občinstvo v kolikor nimajo sami pupilarno varnih zavodov.

Menimo, da bode to zadostovalo, in da ne bode treba, napram gotovim „rodoljubom“ rabiti še drugih sredstev in jih tako opozarjati na njihovo narodno dolžnost. Pri tej priliki vprašamo le merodajne gospode pri „Vzajemni zavarovalnici“ v Ljubljani, ako ne najdejo v Ljubljani nobenega drugega pupilarno varnega denarnega zavoda, pri katerem bi plodonosno naložili svojo zavarovalno varščino v znesku nad 70.000 K.

V kolikor je nam znano, sprejemajo naši slovenski denarni zavodi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje istih kaj pretrgalo in jih vsak slovenski denarni zavod gotovo tako visoko obrestuje kakor tuji zavodi.

Po teh podatkih Slovencem pač ne bode težko izvrševati geslo „Svoji k svojim“. C. L. D.

Nacionalizem in socializem.

II.

V zgodovini opažamo nadalje, da je pri narodih, ki žive samostojno, razvit zlasti patriotizem; pri narodih, ki žive pod raznimi vladarji pa nacionalizem. V dokaz so nam ravno slovanski narodi, ki jih udružuje nadalje še velika jezikovna sorodnost, kar ne more roditi toliko patriotičnih kakor narodnih čuvstev.

Dočim bi lahko rekli, da je stopal pri Francozih, Nemcih, Italijanih, Špancih itd. narodni duh vzporedno z državno silo, se je zgodilo pri Slovanih, zlasti pa pri Jugoslovanih ravno nasprotno: narodni duh stoji med nami nad državno silo. Slovenci smo razdeljeni ne samo teritorialno v več dežel ampak tudi državno pod troje vlad: italijansko, avstrijsko in ogrsko. Ravnotako Hrvatje, Srbi in Bolgari, ki žive deloma avtonomno, deloma pa pod ogrsko, avstrijsko, okupacijsko in tursko vlado. Vsako zbližanje Jugoslovanov se torej ne more zgoditi drugače nego v znamenju nacionalizma nad državno silo, kakor smo imeli podobni pokret v takozvanem ilirizmu, ki je bil zgolj kulturnega in socialnega pomena, a ki se je zdel ogrski vladi zelo nevaren, kakor se boji ona še danes vsakega večjega gibanja na jugu.

Nemci so izdelali svoje germansko historijsko pravo, po katerem je nemški narod gospodar povsod ondi, kjer se razume le zlog nemškega jezika in kjer je zapustila nemška kultura le sled svojega vpliva.

Bivši ravnatelj dunajskega terezianišča dr. M. Ratkowsky je izdal leta 1892. v Iglavi celo 52 strani veliko brošuro „Das Recht und die Pflicht die Čechen und Slovenen zu germanisieren“ (= Pravica in dolžnost germanizacije Čehov in Slovencev.) Iz nacionalizma je nastal šovinizem in imperializem.

Slovenski nacionalizem seveda ni imperialističen, v njem ni in ne more biti nič silovitega. Narodnost nam je izliv človeške prirodne težnje in potrebe. Mi vemo, da smo danes tlačani; vemo, kaj se pravi tlačaniti — vse naše gibanje ni drugega nego samoobramba.

Nacionalizem torej nima s socializmom nobenega neposrednega nasprotstva; kar se skuša napraviti umetnih nasprotij je vse nenaravno. Socializem je obče družbena prikazen, in se javlja pri vseh narodih, ker še pri vseh obstajajo socialne razlike. S tem pa nikakor ni rečeno da bi se morali socialisti vseh narodov družiti v skupno delo. Saj je tudi narodnost prav za prav mednarodna prikazen, ki se javlja vse povsod, tembolj čim višje stoje dotični narodi kulturno. In vendar ne bo nikdo zahteval, da bi šli v narodnostni ideji različni narodi skupno pot. To bi bilo isto, kakor če bi kdo zahteval od onih, ki stanujejo na raznih krajih in hočejo vsi domov, da bi šli skupaj domov.

Da je mednarodno postopanje v svrho rešitve te sicer mednarodne socialne ideje nemogoče, kaže cela zgodovina razvoja socialne demokracije kot politične stranke, ki je po svojih zatrjevanjih vzela v zakup rešitev socialnega vprašanja.

Ko sta izdelala leta 1847. Marks in Engels komunistični manifest, ki je pomenjal prvi javnosti namenjen teoretični in praktični strankarski program, nista sicer trdila, da je njih stranka vzvišena nad vsakim narodnostnim

---

kmetje, stari izgnanci in sploh ljudje, ki iščejo srečo. Izmed najbogatejših hoteljejev, najpremožnejših trgovcev in največjih podjetnikov dobimo mnogo takih, ki imajo za seboj precej viharno preteklost. Eden je bil pred dvemi leti še pravcat neotesan vojak, drugi se je nedolgo temu povrnil iz pregnanstva na otok Sahalin, kjer je presedel bogzna koliko let zaradi bogzna kakih velikih hudodelstev.

Sodbo o tako šareni družbi si napravi na evropsko življenje navajeni tujec kaj kmalu. Stvari, ki povzročajo v Evropi največje začudenje in ogorčenost, ne napravijo v Vladivostoku nikakega utisa več. Ali take prikazni dobimo v vsakem novem mestu; šele druga generacija, ko zapadejo grehi očetov v pozabnost, se dvigne na drugo, splošno-moralno stopnjo.

Neprestano menjavanje uradnikov, vojaštva, trgovcev, prihajajoče in odhajajoče ruske ter druge bojne ladje — vse to napravi na človeka utis uprav mrzličnega vrvenja. Skupno bivanje ljudi raznih narodnosti daje tudi mestu prav svoj značaj.

Hiše so sezidane iz opeke ali iz kamna: torej je Vladivostok v celi Sibiriji edino mesto, kjer ni lesenih hiš. Mesto se pospenja na nizkem gričevju, ki se razprostira ob obeh straneh luke. Zlasti lep pogled na mesto je z morja, tako da je tudi za neturista slikoviti pogled s te strani pravi vžitek. Žal le, da je podnebje precej neugodno; zrak je vlažen in pogosto meglen. Po zimi je mraza do 25° C pod ničlo, po leti vročina za ravno toliko nad ničlo. Ceste niso tlakovane in se spremene zato ob dežju v pravo močvirje; kadar pa je suša, je na cesti zopet toliko prahu, ki ga dviga veter po zraku, da je celo najbližja okolica nevidljiva. Razsvetljava je pomankljiva, vodovoda mesto nima. Sploh spominja vladivostoška mestna uprava precej na Azijo! (Sledi).

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P.

(Dalje.)

„Ali ste mi oprostili? Tako krivično sem ravnala menda z vami — — — Ali ste oprostili?“

Njene oči so bile skoro motne in njen obraz je bil ves preplavljen od temne rdečice.

„Nikoli vam nisem ničesar zameril“, — je odgovoril šepetaje Gruden — „nikoli!“

Potem se je sklonil nad njeno roko vdrugič in jo poljubil.

„Kako vas ljubim“, — je vzdihnil — „o, Lina!“

Takrat je vstal Kimež počasi od klavirja, in Lina ga je zaprosila, naj še igra.

„Igrajte — samo še nekoliko“ — je prosila, a Kimež se je skoro bolestno nasmehnil in zmajal z glavo.

„Ne gre več“, je rekel. „Prsti so nekako trdi, okorni. Mine mladost in vse mine“ — je dostavil ob koncu žalostno.

Nato je prižgala Berta luč in zunaj na hodniku so se začule stopinje. Potem so se duri hrupoma odprle in v sobo je stopila Bertina mati in za njo oba Mirtiča. Berta je vstala in se bližala materi, ki jo je naglo objela in poljubila.

„Bleda si“ — je hitela potem skrbno govoriti — „kaj si bolna?“

In ne da bi čakala na odgovor, je pripovedovala, da je bila predpoldne zamudila vlak, in je zaraditega prišla šele zvečer. Berta jo je peljala na zofo, in nato je pričela prinašati Nežulja na mizo večerjo.

Govorili so vse križem. Starega Mirtiča je bilo razživilo menda nekoliko vino, zato se je celo parkrat zasmejal. Tudi mladi Mirtič je bil prešel v dobro voljo, dvignil je kozarec visoko in pričel napijati, najprej očetu in nato celemu omizju. Zatem so trkali in kozarci so zveneli vse križem.

Po večerji so moški odšli v obednico dol kadit, a ženske in Kimež, ki ni bil kadilec, so ostale. Dekle so odnesle posodo z mize in pustile slaščice in vino, ki se je svetilo v visokih steklenicah, kakor bi bilo od zlata. Kimež je sedel vnovič za klavir, vzdignil pokrov in se nalahko dotaknil tipk, da so zazvenele strune v mehki harmoniji. Berta je vstala, postavila potem stol tik za njegovim hrbtom ob oknu in sedla.

„Poslušala bom“ — je rekla in se naslonila nazaj na gardino. Ko je Kimež še igral, je dejala potem, da bi rada nekoč z njim govorila.

čutom, pač pa sta zaključila oba svoj manifest s klicem: „Proletarci vseh deželâ, združite se.“

Vsi taki poizkusi združitve so se kmalu izjalovili in tudi v tej stranki, ki je z veliko rafiniranostjo vedno razmeram in položaju primerno spreminjevala posamezne točke svojega programa, narodnostna ideja vedno bolj pridobiva na veljavi. Če bi ne bili njeni voditelji in najboljši teoretiki takorekoč mednarodnega pokolenja, bi se ta točka že davno popolnoma izvršila. To pa bi bilo stvari sami gotovo le na korist, ker mora napredek le ovirati, če se javljajo v istem interesnem krogu neizogibna narodnostna nasprotstva.

Socializem in narodnost se torej nikakor ne izključujeta in posebno za nas Slovence, ki nas tujci na celi črti skrajno brezobzirno izkoriščajo, leži v narodnostnem delu že velik del socialnega dela.

Gotovo pa je tudi, da je življenska moč in zavednost naroda odvisna od socialnega položaja njegovih najširših mas. Zato pa je nujna potreba za nas, da se dvigne socialen položaj našega ljudstva tudi v krogu svoje narodnosti. Le na ta način se more doseči boljši in izdatnejši odpor proti navalu tujcev. Socializem in narodnost morata iti toraj roko v roki, treba je le smatrati socializem za socialno delo v našem narodu za naš narod

Politični pregled.

Volilni boj na Goriškem.

Kakor to pot po celem Slovenskem, tako je volilni boj tudi na Goriškem nenavadno hud.

Klerikalci so že davno imenovali svoje kandidate, ko na Gabrščekovi strani še ni bilo sledu, kdo kandidira. Družba okrog „Soče“ je iskala primernih kandidatov — slednjič so bili tudi le-ti po velikem naporu imenovani. In tako so goriški Slovenci presrečni, kajti na obeh straneh se blišči v kandidatni listi po eden c. kr. sodnik!

Kandidatura dveh c. kr. sodnikov na Goriškem za klerikalno in liberalno stranko je jako značilna, in še tem bolj, če pomislimo, da je bil klerikalni kandidat poprej narodnonaprednjak, sedanji narodno-napredni kandidat pa je bil klerikalec! Obenem znamenje, kaki pojmi o morali in etiki z ozirom na politično življenje se zde slovenski večini nekaj docela razumljivega. Znamenje tudi za politično naziranje obeh strank je to, kar se imenuje v navadnem življenju: poštenost in solidnost.

Volilni boj postaja ne samo strupen — kot znamenje pronicanja osebnosti v politiko — ne samo strasten kot znamenje hujskajoče agitacije — ampak tudi mestoma silno grd, klavern in plitev: zopetna mera o etični moralini in dušni kvalifikaciji oseb, ki vodijo glavni volilni boj.

To so ljudje pri obeh listih „Gorica“ in „Soča“. Lahko rečemo, da je pisanje obeh listov tako, da se ga morajo sramovati ne samo ljudje, ki se štejejo za njih pristaše, ampak tudi tisti, v katerih prid se vodi tak boj.

Če priznamo „Gorici“, da se vsaj nekoliko brzda v svojem tonu in izrazih, postaja „Soča“ velikokrat uprav taka, da se moramo za njo sramovati drugi, ako ona nima toliko rahločutnosti — in resnično, v politiki ne zahtevamo bogzna koliko tega čuta! Naj se izraža in propagira napredna misel res na tako prostaški način? Nismo zainteresirani na takem pisanju vsi, da protestiramo proti njemu? V volilnem boju nam je razumljivo marsikaj in zato tudi mnogo odpustljivo ali v enem ne more biti pardona: plitve ljudi, ki se postavljajo kot boritelje duha in razuma, je treba brozpogojno ubiti, kajti če ni obsojati že njih neznanja, pa obsojamo njih drznost, s katero se silijo v vrste bojevnikov za svobodo in neodvisnost Slovencev. Mravlja naj pomaga orlu iz kletke? Ne zaradi njih osebe veljaj ta boj, ampak zaradi škode, ki jo povzroča narodu in napredni misli taka oseba. Kot vzgled, s kakimi argumenti se deluje v tem boju naj navedemo samo sledeči primer: „Soča“ dokazuje odločno slovenstvo svojega kandidata Gabrijelčiča s tem, da je pisal svoj priimek vedno s strešicami!....

Gabrščeku pa se je izpolnila ob tem času dolgo gojena želja: kakor narodni tribun zapoveduje tu „Soči“, tam stranki, imenuje kandidate... Ni Gabršček prav tipičen svedok naše kulture sploh?

Lista kandidatov na obeh straneh ne kaže niti enega imena, o katerem bi se lahko reklo: v tem tiči vsaj pol moža in delavca.

C. kr. višji sod. svetnik Gabrijelčič, dasi sicer sposoben, nima najmanjše politične izobrazbe in je — veseljak. Vladni svetnik Laharnar je pravi talmislovenski avstrijski političen uradnik, sodni tajnik Fon je politično brezznačajen, svoj čas liberalen predsednik „Triglavu“, sedaj pa „klerikalec“. Dr. A. Gregorčič pa je, da se vzdrži, pri zadnjem zasedanju dež. zbora naravnost prodal najvitalnejše slovenske interese ter izročil Gorico Italijanom in vladi. Ves boj je šel za primat v stolnem mestu. Dr. Gregorčič pa je privolil v spremembo volilnega reda tako, da se priklopi Gorica Furlaniji in da pride v deželni odbor, kjer sta bila dosedaj dva Slovenca in dva Italijana v najslabšem slučaju en Slovenec in štiri Italijani, v najboljšem pa trije Slovenci in dva Italijana. Odločal bo namreč v treh kurijah žreb in le en Slovenec in en Italijan sta sigurna. Deželni urad se je zadnjih šest let itak prepustil Italijanom in docela poitalijančil.

Naj izpadejo državnozborske volitve na Goriškem torej kakor že: vsekakor bo Goriška na Dunaju, če izvzamemo odvetnika dr. Gruntarja, mizerno zastopana.

Razpadanje Avstro-ogrske monarhije.

Neizmerno je bilo tekom časa žrtvovanega, da se ohrani svetovna velemoč habsburške monarhije — fantom v pravem pomenu besede; fantom ne toliko vsled ideje močne monarhije, ampak vsled sredstev, s katerimi so hoteli to velemoč vstvariti.

Habsburška monarhija je po svoji notranji konstelaciji pravi problem narodov — a to državo so hoteli vladati po vzoru enonarodnih velikih držav kakor so Anglija Francija, Španija, Italija itd., in vladati so jo hoteli tako, da zagospoduje germanstvo, ki tvori le majhen odlomek te države, nad drugimi narodi popolnoma. Kajti na čelu tej monarhiji so stali možje pristne grmanske krvi, ki so iskali svoje koristi in namen ponajveč v Nemčiji, a ko so jih od tam izpodrinili s silo in zvijačo, so se zatekli v avstro-ogrske meje. Poprej zanemarjene dedežele, so postale nova domena pristno nemški habsburški rodbini.

Toda tudi v odločilnem trenutku niso spoznali na vodilnem mestu potreb časa in razvoja. Njih oko je tičalo še preveč v minuli preteklosti, da bi mogli mirno presoditi in spoznati dejanski položaj.

Do leta 1866. so Habsburžani še vedno upali, da pridejo v Nemčiji do svojega nekdanjega vpliva in vodilne misli. Toda premagani tega leta po nemških vojakih, so se morali Habsburžani odpovedati vsem kakršnimkoli aspiracijam v Nemčiji.

Pot za nadaljno politiko je bil dan sam po sebi, a niti vladar niti njegovi svetovalci niso tega pota prav spoznali. Raznaroditi so hoteli druge narode, da morejo potem oni kot Nemci vladati nad samimi Nemci.

Z dualizmom leta 1867. so se morali omejiti z germanizatoričnim delokrogom samo na Avstrijo: na Ogrskem so prepustili raznaroditev Slovanov in Romanov Madžarom. Za dualizem se avstrijski vodilni krogi gotovo niso odločili posebno težko: saj je bila drugače nevarnost, da se vtopi germanstvo v slovanstvu, vendarle prevelika.

Toda ravno dualizem ni nikogar zadel bolj v živo, nego tiste, ki so ga podpisali. Dualizem je imel v ostalem še namen, ustvariti na umeten način edinstvo monarhije: to svojo namero je vsled premetenosti madžarskih diplomatov popolnoma zgrešil; avstrijski vodilni krogi so se dali po blestečnosti fantoma popolnoma zaslepiti. Mesto reelnosti so zasledovali ideologijo — kakor je to še danes.

Mnogo prahu je dvignilo v zadnjem času pogajanje o nagodbi. Zdaj so dospela ta pogajanja tako daleč, da se je sklenilo trgovske unije carinske pogodbe do l. 1917. Potem naj bo m d obema državame ravno tako razmerje kakor je n. pr. z Nemčijo ali Italijo, z edino izjemo nekaterih prednosti in olajšav. To ne pomenja nič druzega, nego popolno gospodarsko ločitev obeh polovic. Logična posledica mora biti personalna unija, in do kakih rezultatov zna privesti ta, nam kaže primer s Švedijo in Norvegijo, kjer se je državna polovica svojemu kralju zahvalila na trudu in si izbrala novega vladarja.

Nemški listi iz rajha prav pridno zapisujejo ta dejstva. Bivanja avstrijskega cesarja v Pragi smatrajo nadalje kot novo koncesijo v prid avtonomiji Češke, češ, da se pripravlja s tem proces razdiranja in razpadanja enotne monarhije v posamezne skupine.

In na vodilnemu mestu še vedno ne uvidijo, da ima Avstro-Ogrska samo en izhod iz tega zla in pogubo obetajočega kaosa zmešnjav — pot narodne avtonomije. Zvezna država na absolutni demokratični podlagi — in nikaka monarhija.

Mednarodni konflikt v Evropi.

Potovanje angleškega kralja v Francijo, Španijo in zdaj v Italijo je razburilo vse politične duhove v Evropi, zlasti pa v Nemčiji. Vsi listi iz rajha priznajo ali odkrito ali vsaj med vrsticamii, da se nahaja Nemčija v prav neprijetnem položaju, sličen zagati, iz katere ni nobene poti drugam nego v zlo.

Ekspanzivnost Nemčije, ki je narasla v zadnjem času res neizmerno, je pripravila Anglijo do tega, da hoče postaviti Nemčiji jez. Do sem in ne več dalje.

Španiji postavi Anglija z angleškim denarjem in v angleških arzenalih novo bojno brodovje. S tem si zaveže tudi Španijo, da njej ne bo treba v Sredozemskem morju toliko aparata in dobi prostejše roke v morju, ki okrožuje Nemčijo.

Sestanek angleškega kralja z italijanskim v Gaeti gotovo nima drugega namena, kakor zagotoviti si Italijo na škodo Nemčiji. To se vsestransko prostodušno prizna. Zato je izoliranje Nemčije v gotovem oziru že dovršeno in nemški listi imajo popolnoma prav, ako se boje mednarodnih konfliktov v Evropi.

Živimo torej v splošno politično jako živahnem času. Najkrajša doba nam more prinesti novih presenečenj.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Brez vsake agitacije,** pravi izvrševalni odbor narodnonapredne stranke v „Sl. Narodu“, so prodrli njeni kandidatje pri dopolnih volitvah v obč. svet ljubljanski. Kako je neki prišlo onih 400 pooblastil od ženskih volilk v roke agitatorjem liberalne stranke? Kako, oh čudna so pota. — Vemo za volilko, neko branjevko, ki je nad njo prišel magistratni uslužbenec. „Mati, kako bomo volili?“ „Kakor bo prav“ — je bil diplomatični odgovor brihtne ženice, ki ve, da ni dobro zameriti se magistratu. Mož odide, a stavimo kar hočete, da je njeno pooblastilo, ki ga pa ni ne podpisala ne podkrižala, igralo svojo vlogo pri volitvah. — Pri volitvi v II. razredu je prišel iz „Mest. doma“ na sodišče glas „na pomoč, pojte za božjo voljo volit, klerikalci in Nemci so se zvezali s socialisti, ob 11. uri bodo pritisnili.“ Celo bolni nadsvetnik dr. Ferjančič se je vpregel za agitatorja za tako agitacijo. Pa pravijo, da so prodrli brez vsake agitacije!

— **Narodnonapredna stranka** v Ljubljani je v nedeljo imela svoj shod, na katerem je župan Hribar zavračal očitanja dr. Šust ršičeva. Kot govornik je nastopil tudi dr. Tavčar, ki pa smo pri njem pogrešali ves blesk nekdanjih njegovih govorov. Brez ognja in navdušenja! Shod je bil dobro obiskan. Poleg liberalcev je bilo tudi mnogo socialistov, precej klerikalcev in drugih radovednežev na shodu.

— **Iz odbora „Dramatičnega društva“ v Ljubljani** se nam poroča, da se je odbor konštituiral v svoji prvi seji dne 22. t. m. takole: predsednik: dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški; podpredsednik: dr. Fran Novak; intendant: prof. Friderik Juvančič; tajnik: Milan Paternoster; blagajnik: Fran Rosman; odborniki: dr. Anton Dermota, dr. Fran Ilešič, Fran Jančigaj in Etbin Kristan. — Zajedno se je sklenilo otvoriti pričetkom majnika t. l. dramatično šolo; kdor želi v to vstopiti, prijavi naj se kakor mogoče kmalu odboru „Dram. društva“.

— **Kobentar — kandidat na Gorenjskem.** Nasvet „Nove Dobe“ v 1 št. je povzela tržaška „Edinost“, ki predlaga kot primernega koroškega narodojaka šentjakobskega župana Kobentarja za kandidata na Gorenjskem. Baje je pripravljen Kobentar kandidirati kot neodvisen kmetski kandidat. Poznamo Kobentarja kot neupog-

---

„Prijatelj mojega očeta ste bili. Jaz mislim da bi z vami lahko govorila... tako... odkrito... po srcu.“

In nato je dostavila skoro turobno: „Oh, moje življenje, veste, je dolgočasno. Jaz ne vem — včasih se mi zdi, da ne pojde tako do konca. In zato bi rada govorila.“

„Vi ste nocoj sentimentalni“ — ji je odvrnil Kimež istotako med igranjem, in takrat so se odprla vrata in možki, ki so bili odšli, so se vrnili. Gruden je sedel k Lini in pobožal njeno roko.

„Ali me imate še rada?“ — jo je vprašal skoro naivno in ji popravil lase na sencu.

Stari Mirtič je sedel k mizi, a mladi je obstal sredi sobe, potisnil roke v žep in gledal proti klavirju.

„Kaj veselega!“ je zaklical. „Valček, mazurko, gavoto!“

Kimež je vstal od klavirja in se vrnil smehljaje k mizi, in vdova je pričela hvaliti njegovo igranje.

„Krasno igrate“ — je rekla. „Vi ste umetnik, pravi umetnik, gospod doktor!“

Kimež je zamahnil z roko in rekel, da igra samo za zabavo in zadnja leta sploh še samo malo.

Vdova je pripovedovala o svoji mladosti in dejala, da so vzgajali takrat le količkaj premožni starši svoje otroke v nemškem jeziku. Tudi ona se je učila čitati in pisati in vse ostale stvari v nemškem jeziku. Tudi peti se je učila in trdila je, da so bile tiste pesmi, ki so jih peli v njenih mladih letih, daleč lepše kakor sedanje.

„Ali se spominjate tele?“ — je vprašala potem in pela nato nalahko in s hripavim glasom:

„Komm', wir wandeln zusammen im Mondschein,
so zaub'risch glänzt jedes Blatt,
vielleicht steht auf einem geschrieben,
wie lieb mein Herz dich hat.“

Potem je pravila dalje o sebi, da je bila lepa, in da je imela vse polno ženinov.

„Vse mine“ — je rekla nato skoro žalostno. „Mlada leta, vse veselje in vse življenje. Staramo se in zorimo za grob.“

Stari Mirtič je govoril takrat s Kimeževo sestro Ano o gospodinstvu in gospodarstvu, sin je sedel poleg, poslušal je in gledal z že pijanimi očmi krog sebe. Na spodnjem koncu mize so sedeli Berta, Lina in poet, ki je govoril o umetnosti.

„Pri nas je treba“ — je pravil — „da se samo uredniki beletrističnih listov zavzemajo za človeka. Če ti tiskajo redno mesec za mesecem, je fant slaven, če je še tako velik tepec. Zakaj masa ne sodi po tem, kako je, ampak po tem, koliko je. In tudi to je dobro pri nas za reklamo: Če ne moreš drugače do slave, napiši svinjarijo! Drugi dan boš v dnevnikih, prepirali se bodo zate, in gotova stvar je, da boš v enem mesecu znan po vsi domovini od severa do juga. Naposled pride v poštev tudi to, kaj je kdo. Doktorji imajo v naši literaturi še zlasti prednost.

(Sledi.)

ljivega Slovenca, ki je zelo delaven mož iz naroda, in ki kot tak dobro pozna potrebe gorenjskega kmeta, in mu spričo temu želimo uspeha. V okraju Tržič-Radovljica-Kranjska gora so postavljeni sedaj 4 kandidati, in nikakor ni izključena ožja volitev. Seve mora Kobentar energično zastaviti svoje delo in nadejamo se, da bo kandidat Čop gotovo pripravljen odstopiti v prilog koroško-gorenjskemu kantidatu. Kolikor smo informirani tudi misijoni niso imeli za volitve posebnih uspehov. Zato krepko na delo!

— **V Št. Janžu** na Dolenjskem sta dr. Šusteršič in Povše v nedeljo doživela poraz mnogo hujši od onega v Ribnici. Kmetje kratkomalo niso hoteli poslušati govornikov, tako da je dr. Šusteršič moral zaključiti shod. Sodimo, da postane dr. Šusteršiča še strah splošne in enake volilne pravice. Tudi dobra stran volilne reforme! V zadevi smo dobili daljši dopis, ki ga priobčimo prihodnjič,

— **Iz pisarne družbe sv. Cirila in Metoda.** Narodni kolek v korist „Družbe sv. Cirila in Metoda“ uporabljati na vseh uradnih spisih je sklenil odbor občine Okolica Mozirje in občine Stara Loka, prav tak posnemanja vreden sklep je storil odbor hranilnice in posojilnice v Stari Loki. Te vzglede narodne zavednosti in delavnega rodoljubja posnemajte slovenske občine in narodni zavodi! Družbi sv. Cirila in Metoda mogla bi biti deležna gmotne podpore tudi v sedanjem volilnem boju. Vsako pismo, tičoče se volitev, naj se kolekuje z narodnim kolkom, prilepi naj se narodni kolok i na vsak volilni listek. „Drušbo sv. Cirila in Metoda“ naj gmotno pospešujejo tudi volilni shodi. Na vsakem shodu katerekoli domače stranke so zbrani Slovenci, ki se posvetujejo, kako treba postopati, da se temeljem njihovih načel doseže več koristi za narod. Zborovalci in volilci, ob vsakem shodu in ob volitvah spomnite se vsaj z malim darom „Družbe sv. Cirila in Metoda!“

— **Nagrada za dva mladinska spisa.** Češko-slovenski spolek v Pragi je priposlal mestnemu magistratu v Ljubljani znesek 200 K, da ga primerno porabi v spomin znanemu slovanskemu rodoljubu Janu Legu. Občinski svet ljubljanski je iz mestnih sredstev dovolil še znesek 300 K in določil, naj se skupni znesek 500 K porabi za razpis dveh najboljših mladinskih spisov slovenskih.

— **Za družbo sv. Cirila in Metoda.** Ribniška moška podružnica je na svojem zadnjem občnem zboru izrekla soglasno obžalovanje in ogorčenje tistim 64 podružnicam, katere spe spanje lenobe in narodne zaspanosti! — Kaka narodna navdušenost vlada pri takih spečih podružnicah, označuje dovelj naslednji slučaj. Neka podružnica na Dolenjskem v narodnem oziru prebujenem okraju izkazuje leto za letom prispevke glavni družbi z — K — h! Gospodične izvoljene onega srečnega leta, v katerem se je vršil zadnji občni zbor. v podružnični odbor, so že davno matere in njih otroci že leta obiskujejo šole. In vendar se blišče njihova imena v društvenih vestnikih oziroma koledarjih še vedno: „gospodične“. Nekatere odbornice so že pred leti zapustile ta „klasični“ kraj, ena celo pred 10. leti. K lanski glavni skupščini so pa poslale rodoljubkinje in rodoljubi tega kraja krilat brzojavni pozdrav:

„Sovrag domovje kruti nam zatira,
„Na meji brat za bratom nam umira,
„Tembolj Ti družba cveti in pa rasti
„Omejnike, da rešiš zle propasti!“

Pričakujemo opravičeno od enega ali drugega teh „rodoljubov“, da se bode zavedel svojih narodnih dolžnosti ter vzdramil spečo podružnico. Tako spanje tudi drugim podružnicam, ki res uspešno delujejo, jemlje vse veselje do dela! Prosimo vse slovenske časopise vseh strank, da to ponatisnejo, delujoče podružnice prosimo, da izražajo tem „sestricam“ nezaupnice. Do glavnega odbora se pa obračamo s pozivom, da resno opominja te malomarneže oziroma da opozori, ako to nič ne pomaga, enega ali drugega znanega rodoljuba v dotičnem kraju, da podreza v to brezbrižnost. Nadalje se je pri začetkom imenovanem občnem zboru soglasno sklenilo, da skušaj nabrati podružnica za god blagovestnikov to'iko „krajcarjev“ v korist družbi, kolikor šteje ribniški okraj duš. Takoj pri občnem zboru so navzoči podpisali za 5000 duš. Ako Ribničanje, ki imajo čez glavo narodnega davka, ki so ustanovili pred par meseci „Sokola“, pošiljajo vsako leto glavni družbi več sto kron, lahko tudi drugi kraji, če drugega ne, saj vsako leto od članov naberejo prispevke — samo spati ne, ker to vrže temno senco na ves kraj, na vse njegove prebivalce in njih — „rodoljubje!“ —

— **Novo postajališče** dobe v Lipovcu med Ribnico in Kočevjem, za katero je največ pripomogel tamošnji posestnik g. Andrej Hönigman.

— **Iz Drage.** V Dragarski občini se širi huda, nalezljiva bolezen. Doma leži vse na križ malo in veliko, v starosti od enega leta do 50 let, približno 180 oseb. Poglejmo si natanjko. Draga 45 številk leži okoli 50 oseb. Podpreska 36 številk leži okoli 50 oseb, Lazec 22 številk leži okoli 22 oseb, Novikot 45 številk leži okoli 50 oseb. Skupaj 172 oseb. Odkar se je bolezen zanesla iz Travlanske občine, še ni bilo videti nobenega zdravnika. Dr. Böhm iz Kočevja je moral v korist nemškim mogotcem v Travi konstatirati, da bolezen ni nalezljiva in nevarna. Drugače bi se ne bila mogla vršiti volitev 6. t. m. in bi „Nemci“ ne bili mogli zmagati. Po kakem naročilu je dr. Böhm to konstatiral, nočemo preiskavati, to pa je gotovo, da se je silno „zmotil“, kar dokazujejo gorenje številke. Davkoplačevalci pa vprašamo merodajne osebe, smo li za to, da okrajne zdravnike plačujemo za parado ali da služijo političnim svrham? „Merodajne osebe“ opozarjamo, da so vendar že minile Travlarske občinske volitve, Dragarskih pa še ne bo — torej prosimo pomoči — da nam vsaj svetujejo in ne pridejo kaki hujši nasledki.

Več Dragarskih občanov.

— **Samomor blaznega.** Na gmajni nad Klenkom pri St. Petru na Notranjskem so našli ustreljenega Ant. Bratoža iz Pristave. Pred 14 leti si je v blaznosti odsekal roko, zdaj se je pa ustrelil. Izginil je že 17. marca, našli so ga pa šele 14. t. m.

— **260 K za prašiča.** Al. Domicelj iz Zagorja na Notranjskem je spital enoletnega prašiča „Jorkširca“ na 230 kg in je dobil zanj 260 K. Pitan je bil s koruzo.

— **Dve parni žagi** so začeli zidati v Baču pri Knežaku. Eno v manjši meri zida g. Fran Urbančič, drugo v večjem obsegu pa g. Alojzij Urbančič, oba iz Bača.

— **Škof in duhovnik.** „N. L.“ v Celju piše: Nekega dne je poklical knezoškof Napotnik k sebi kandidata za šmarski okraj dr. Korošca. Ostro ga je okregal zaradi nekega napada v „Slov. Gosp.“, nazadnje mu je pa dejal: „Vaš nasprotnik je to in to in ste ga napadli. Zdaj pa povejte, kaj ste vi! Prvič nič, drugič nič in tretjič zopet nič! Zdaj pa pojdite!“ To novico vemo iz ust odličnega duhovnika in je ta govorica med duhovniki splošna

— **Sirov mož.** V Dežnem pri Makolah je 66 letni viničar Jernej Zorko, svojo ženo do smrti pretepel.

— **Smrt v valovih Drave.** Utopil se je kmetski fant Iv. Cvetko iz Zabovc pri Ptuju v Dravi. Vzrok bolezen na legarju.

— **Smrtna nesreča.** G. Franc Jeraj, trgovec z lesom v Ljubnem, je v soboto dne 6. t. m. spravljal les po riži s Svetoprimoškega vrha. Pri tem je ponesrečil, da je bil na mestu mrtev.

— **950 kg težak vol.** Pri Št. Jurju ob juž žel. na Štajerskem je zredil gospod Jožef Žvegler vola na 950 kg in ga prodal za 1000 K, 20 tednov staro telico in 14 tednov starega junca pa za 500 K.

— **Smrt kolodvorskega natakarja.** V četrtek 11. t. m. je prodajal 18 letni natakar Fr. Windisch pri poštnem vlaku na Pragarskem žganje italijanskim delavcem. Ker mu pa baje eden potnikov ni hotel plačati, se je peljal Windisch do sosednje postaje Rače, kjer je tako nesrečno iz vlaka skočil, da je prišel med kolesa in bil takoj mrtev. Prerezalo ga je črez prsa.

— **V trgovini je ustrelil** kmetski fant Metod Pongrac kočarjevega sina Ivana Lubeja iz Juršinec na Štajerskem, ko je ta 12. t. m. v tamošnji trgovini nakupoval. Ustrelil ga je iz samokresa odzadaj. Ranjenca so prepeljali v bolniščnico.

25 letnica. Komisija v svrho pogozdovanja Krasa v tržaški okolici obhaja letos 25 letnico svojega velekoristnega delovanja. Tudi v preteklem letu ima zaznamovati lepe uspehe, zakaj pogozdila je 25 ha popolnoma nerodovitnega kraškega sveta, za kar je porabila 209.100 smrečic, jelk in mecesnov. Stroški so znašali 4119 K, ker je bilo treba na mnogih krajih najprej navoziti zemlje. Da se novi nasadi zavarujejo požara po iskrah iz lokomotiv, so napravili 1293 m dolg zid.

— **Smrt oglarja.** Ponesrečil se je v ročinjskih senožetih na Goriškem neki ogljar s Trnovega. Pri ogljarskem delu ga je veja drevesa, katero je posekal, vrgla v prepad kakik 30 m globoko. Ostal je na mestu mrtev Star je 39 let in zapušča 8 nepreskrbljenih otrok.

— **Svojo puško je skrival.** Po nesreči se je ustrelil v Fozani v Brdih na Goriškem 18 letni Anton Simonič. Pred orožniki je skril puško v grm, da bi mu je ne konfiscirali. Po odhodu orožnikov jo je hotel potegniti iz grma n držal cev proti sebi. Puška se je sprožila in strel je šel fantu v prsi, da je na mestu izdihnil.

— **Tatovi klobas.** Pred veliko nočjo so vlomil tatje v shrambo gostilničarja „pri Jagru“ v Guštanju na Koroškem in odnesli okoli 408 povojenih klobas ter različnih drugih reči, med njimi kuhinjske posode. Klobase, ki še niso bile posušene, so pustili. Nekaj časa se je ugibalo semintja, a ni bilo sledu. Prigodilo pa se je to. Kmet Vegl nese žito v mlin. Zraven njega gre pes. Ta naenkrat izgine. Črez nekaj časa se vrne sit in žejen ter začne vodo črepati. Najedel se je namreč klobas, ki so jih tatje skrili v neki luknji. Nekdo drug gre proti domu. Pri stezi zapazi stopinje proti tisti luknji, nad katero je velika pečina. Ko nekaj časa brska, najde svečo. Prižge jo in gre v luknjo. Črez nekaj časa se vrne. Ko stopi iz luknje mu pride neki mož nasproti. Ta gre nato nekaj časa z njim. Žandarmerija preišče s tem kmetom luknjo in najde tam nekaj papirjev, ki bodo mogoče pokazali sled tatov. Kmet gre še gledat pod drugo peč, kjer najde pogorišče in razne posode. — Na veliko noč prebrskajo fantje celi gozd in najdejo pod listjem skrit žakelj klobas. Bilo jih je baje še 70 parov. Tudi nekaj kuhinjske posode šo našli. Tatov pa dosedaj še niso mogli zasačiti.

— **Iz Opatije.** Končno so se vendar odločili počasni „odločilni“ krogi, da zgrade v Opatiji pomol, ki ga je lani razdejal vihar. Delo bo z raznimi drugimi pristaniškimi deli dovršeno leta 1908. in bo stalo 200.000 K.

— **Štrajk cestnih pometačev** imajo na Reki, ker pometači vkljub ponovni prošnji ne dobe zvišane plače.

— **Smrt pri lovu na tatu.** Ko sta orožnika Matijevič in Stoič v Župiču na Hrvatskem lovila nevarnega tatu Štefana Hrastovskega, ustrelil je ta na Matijeviča in ga tako nevarno zadel, da je na mestu izdihnil. Stoič je nato morilca, ki ga je obsul s streli, ustrelil.

— **Sin ustrelil očeta.** V Negoslavcu na Hrvatskem je ustrelil Nedeljko Narandjič očeta Marka, ker mu ta ni pustil popijati za svoj denar.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Dunaj, 23. oziroma 22. aprila 1907.

Avstrijsko poljedelsko ministrstvo objavlja, da je rž vobče slabo prezimila, v ostalem pa kažejo vse druge žitne vrste precej ugodno.

Notirale so ab Dunaj per 50 kg žitne cene tako:

pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 8·80 do K 9·25; banaška 76 do 80 kg K 8·50 do K 8·90; viselburška in rabska 76 do 79 kg K 8·15 do K 8·55; slovaška in šütelska 76 do 81 kg K 8·15 do K 8·60; južnoželezniška 76 do 79 kg K 8·15 do K 8·65; marhfeldska in ostala nižeavstrijska vobče 75 do 79 kg K 8·— do K 8·90.

rž, slovaška 72 do 74 kg K 7·15 do K 7·30; šütelska 71 do 73 kg K 7·05 do K 7·25; peštanska 72 do 74 kg K 7·20 do K 7·35; razna ogrska 72 do 74 kg K 7·05 do K 7·25; avstrijska 71 do 74 kg K 7·05 do K 7·03.

ječmen, marhfeldski, K 7·40 do K 7·80, na postajah K 7·30 do K 7·70; dunajski K 7·70 do K 8·15, na postajah K 7·60 do K 8·—; slovaški, K 7·30 do 8·35, na postajah K 6·60 do K 7·90; južnoželezniški na postajah K 6·85 do K 7·55; tiški na postajah K 6·10 do K 6·60; ječmen za pičo K 6·30 do K 6·70.

koruza, ogrska K 6·05 do K 6·30; cinkvantinska K 6·80 do K 7·25.

oves, ogrski izbrane vrste K 8·45 do K 8·70; prima K 8·30 do K 8·55; srednje vrste K 8·15 do K 8·35.

Jajca so plačevali v Berolinu za vsakih 60 komadov navadne vrste mark 2·80 do 2·85; prav lepe vste mark 3·15 do 3·25; na Angleškem se cene jajc vzdržujejo v isti višini.

Mesa se je prodalo na centralnem prodajališču na Dunaju izredno mnogo. Cene so notirale tako:

Goveje meso:	prednje	K	—·83	do K	1·60
„ „	zadnje	„	1·08	„ „	1·16
„ „	angleško	„	1·40	„ „	2·20
telečje meso:		„	—·72	„ „	1·72
koštrunovo „		„	1·20	„ „	—
svinjsko „		„	1·12	„ „	1·74

Cene živim teletom so znašale za vsak kg 84 v do K 1·44; ovcam 88 v do K 1·18; prašičem 88 v do K 1·28.

V Budapešti so znašale na žitni borzi zaključne cene z 22. t. m. zvečer tako:

pšenica	za april	K	8·60
„	„ oktober	„	8·58
rž	„ april	„	6·80
„	„ oktober	„	7·15
oves	„ april	„	7·72
„	„ oktober	„	6·78
koruza	„ maj	„	5·54
„	„ juli	„	5·60

Nove nemške tvdrke med Čehi. Vsled nove trgovske pogodbe med Avstrijo in Nemčijo, ki zelo ovira izvoz gotovih izdelkov iz Nemčije k nam, je pričelo mnogo nemških tovarn graditi svoje podružnice na Češkem. Tako dvoje tovarn za papirne izdelke, dalje tovarne za barve, vlivanje črk, izdelovanje platna in trikoja, dalje več elektrotehničnih podjetij. V najkrajšem pričakujejo ustanovitev še nadaljnih nemških podjetij v Avstriji.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“ Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.